1845.

LEEUWARDER COURANT.

DINGSDAG den 21 OCTOBER.

PROVINCIE VRIESLAND.

AANBESTEDING.

Op Vrijdag den 24 October 1845, des voormiddags ten 10 ure, zal aan het *Gouvernements Huis* te *Leeuwarden*, onder nadere goedkeuring, bij inschrijving op *gezegeld* papier en vervolgens bij opbod, worden aanbesteed:

1°. Het leveren en maken van een *Schotploeg* en *Praam*.

2°. Idem van een *Krabbelaar* en daarbij behoorend *Vaartuig*.

3°. Het doen van 150 reizen met deze Ploegmachines en Vaartuigen, tot uitdieping van het *Buiten Kanaal* of de *Slenk* der Zeesluis de *Nieuwezijlen* onder *Engwierum*.

Alles te zamen in *één perceel*.

Het bestek, waarop deze aanbesteding geschiedt, zal *twaalf* dagen te voren, ter lezing liggen aan opgemeld Gouvernements Huis en in de voor deze Provincie gebruikelijke Logementen of leesplaatsen, — terwijl voorts den *derden* dag vóór de aanbesteding, de noodige aanwijzingen aan de gegadigden, door den in loco aanwezigen Opzigter, zullen worden gedaan en inmiddels de nader verlangde inlichtingen te bekomen zijn, bij den Heer Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat *A. C. Kros* en den Heer Provincialen Ingenieur *C. J. Bolten*, beide te *Leeuwarden*.

De Staatsraad, Gouverneur van Vriesland,

Leeuwarden, den 9 October 1845. VAN SIJTZAMA.

BEKENDMAKING.

Aan de belanghebbenden wordt bij deze bekend gemaakt, dat de werkzaamheden tot herstel en vernieuwing der twee volgende Bruggen, als:

1°. De zoogenaamde *Oudwoudumerzijl*, gelegen in den *Oudendijk* langs het *Dockumerdiep*, — en

2°. De *Littenser-* of zoogenaamde *Krommezijl*, gelegen in den *Slagtedijk* over de *Bolswarder-Trekvaart*; —

voor beide thans zoo verre zijn gevorderd en afgemaakt, dat de passagie met Rijtuigen en Vee over dezelven, van heden af weder geregeld kan plaats hebben.

Leeuwarden, *De Staatsraad, Gouverneur van Vriesland*,
den 20 October 1845. VAN SIJTZAMA.

De middelprijzen van de *in-* en *uitlandsche Tarwe* en *Rogge*, waarnaar de zetting van den prijs van het *Tarwe-*, *Rogge-* en *Zwitserschbrood* moet worden geregeld, zijn op de markt van Vrijdag den 17 October 1845, te *Leeuwarden*, geweest als volgt:

Van de *Tarwe* per mudde . . . . *f* 10,08.
Van de *Rogge* per last . . . . » 240,75.

Leeuwarden, den 21 October 1845.

De Staatsraad, Gouverneur van Vriesland,
VAN SIJTZAMA.

DENEMARKEN.

KOPPENHAGEN, *den 4 October*. Met betrekking tot de (onlangs vermelde) uitbersting van den op het eiland IJsland gelegen vuurberg Hecla deelt ons blad *Kjobenhavonsport* de volgende bijzonderheden mede: Na tachtig jaren gerust te hebben, dreigt de Hecla het eiland op nieuw met verwoesting. In den nacht van 1 op 2 September hoorde men een vreeselijk onderaardsch gedruis hetwelk al de inwoners van den omtrek met schrik vervulde. Dit dreunen duurde zonder ophouden tot des middags van den 2 September voort, toen de berg onder ontzettend gekraak op verscheiden plaatsen van een borst en stroomen vuurs naar buiten braakte. De vroegere uitbarstingen waren gewoonlijk uit den top des bergs voortgekomen, een eigenlijke krater heeft de Hecla niet. Ditmaal echter welden de vuurstroomen uit twee kloven ter wederzijde van den berg op. Bijzondere brieven van den 13 September uit Reikjarik berigten; dat de uitbersting tot nog toe in de naastgelegen Rangevalla- en Arrids-Sijsselen geene aanmerkelijke verwoestingen aangerigt heeft, alzoo de spleten gelukkigerwijs aan de noorden noord-oostzijde des bergs gevallen zijn, en de landstreken, die aldaar aan den Hecla palen, gelukkiglijk juist uit onbebouwde heidevelden bestaan. Daarenboven heeft de wind bijna den geheelen tijd door uit het zuiden en zuidwesten gewaaid, waarom dan ook de asch en puimsteen, welke de berg in menigte heeft uitgeworpen, naar het noorden gevoerd geworden zijn. Den bovensten top des bergs kon men wegens de damp en rook niet zien. Van de heiden waren de schapen naar beneden in de vlakte gevlugt; eenige dezer dieren had men verbrand gevonden. Het water der naastgelegen rivieren was zoo warm geworden, dat de daarin aanwezige forellen stierven of op het land kwamen en de reizigers niet overstaken, omdat de paarden niet in staat waren de hitte te verduren, dit was bijzonder het geval in de beemd Ranja. Hoezeer, gelijk wij hierboven zeiden, lava en asch eene noordelijke rigting namen, had men niettemin den 11 September op het Noordland nog niets van eene uitbersting bemerkt, uitgezonderd eenige onbeduidende trillingen van den grond, en den 15 September had men even weinig in het noord-oostelijke deel des lands, in de Mulesijselen, iets daarvan bespeurd. In het Westerland had men het, de uitbersting verzellende dreunen bijzonder duidelijk gehoord en het met donderslagen in de verte vergeleken, alleenlijk had het langer dan deze geduurd. Daarentegen was te Reikjarik zoo goed als niets hoorbaar geweest.

Daar men op de Orkneij- en op de Färoe-eilanden eenen asch-regen bemerkt heeft, moet men wel aannemen, dat een hooger luchtstroom een deel der asch weder naar het zuid-oosten gevoerd heeft.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, *den 16 October*. Het gerucht wint veld, dat eerlang afgevaardigden der Evangelische Duitsche Vorsten, als vertegenwoordigers van de belangen der Evangelische landskerken, op eene nader aan te wijzen plaats, bijeen zullen komen, ten einde gemeenschappelijke maatregelen ter bevordering van de rust en welwaart der Evangelische Kerk te beramen, welke gelijktijdig ten uitvoer gebragt zouden worden.

— Te Gernsheim zijn treurige tooneelen voorgevallen. Ongeveer twee honderd ingezetenen van Worms hadden den prediker *Ronge* tot genoemde plaats uitgeleide gedaan, en wachtten de avondboot af, om te terug te keeren. Reeds bij de aankomst was *Ronge* met schimpredenen overladen, maar had echter zijne reis kunnen voortzetten. Doch de hevigste aanval werd nu tegen zijne achtergebleven vrienden gerigt, die eerst door het werpen met steenen uit het logement verjaagd, vervolgens, toen zij zich aan boord der stoomboot begeven wilden, door een hondertal menschen hevig aangevallen werden. Niet voor dat verscheiden personen, onder anderen een dienaar der politie, gekwetst waren, kon de boot afsteken, maar een der passagiers, die haar niet tijdig genoeg had kunnen bereiken, werd door den woedenden hoop op den grond geworpen en mishandeld, tot dat hij door de gendarmes ontzet en in veiligheid gebragt is.

— Te Posen en in de omstreken heerscht eene zeer bedenkelijke ziekte onder het gevogelte, met name onder de hoenders en ganzen, van welke, na kortstondige ongesteldheid, dagelijks tusschen een vijftiende en tiende gedeelte sterft. Bij de schouwing neemt men eene hevige ontsteking der ingewanden waar.

OSSNEG, *den 14 October*. Deputatiën, die ter gelukwensching wegens de geboorte van den Kroonprins naar Hanover zijn geweest, hebben de aangename tijding medegebragt, dat de Koning de verzekering heeft gegeven, dat de ijzeren weg, die van Bunde over Melle, Osnabruck en verder naar Holland moet voeren, op staatskosten zal worden aangelegd.

FRANKRIJK.

PARIJS, *den 16 October*. Aan den hoek der nieuwe *rue Rougemont*, op den Boulevard *Poissonière*, wordt thans een huis opgerigt, in hetwelk volstrekt van geen timmerhout is gebruik gemaakt. De vloeren der onderscheidene verdiepingen zijn zamengesteld uit, met eene ligte welving kruislings gelegde stangen, en het dak insgelijks geheel van ijzer, hetwelk in dit oogenblik opgezet wordt, heeft eene ongemeene ligtheid en wordt met zink belegd. Dezewerken, die de nieuwsgierigheid der voorbijgangers tot zich trekken, zijn aangevangen gedurende den tijd dat de timmerlieden weigerden te arbeiden.

BELGIE.

BRUSSEL, *den 15 October*. Men verneemt thans, dat de werkzaamheden aan de ijzerbaan van Parijs naar de Belgische grenzen verder gevorderd zijn, dan men eenigen tijd geleden vermoedde; dat de weg van Amiens tot Valenciennes, en alzoo tot in Belgie, ter lengte van 100 kilometers, wel denkelijk voor het einde van de aanstaande maand November zal kunnen bereden worden, waardoor, in elk geval, de tijd voor den overtogt aanmerkelijk zal kunnen worden bekort; en dat het tweede gedeelte, van Parijs tot Amiens, ter lengte van 110 kilometers, in de eerste helft van het volgende jaar gereed zal zijn.

Van den 16den. Volgens een der Vlaamsche bladen, is de heer *Goblet* bestemd, om den heer *van de Weijer* als gezant in Londen te vervangen, en, bij ontstentenis van dezen, 's Konings secretaris, de heer *van Praet;* maar zal deze benoeming geenszins haar beslag bekomen, voordat het uit de eerste beraadslagingen de Kamer der Gedeputeerden gebleken zal zijn, hoedanig zij ten aanzien van het gemengde ministerie, aan het hoofd van hetwelk de heer *van de Weijer* is geplaatst, gestemd is.

— In de bijeenkomst van *l'Alliance*, in welke vergadering de liberale stemgeregtigden van Brussel door omtrent 250 personen heeten vertegenwoordigd te zijn, heeft men, na veel haspelens, den heer *Cans* als eersten candidaat voor het lidmaatschap der Kamer aangenomen. Het zal nu te bezien staan, in hoeverre de stemgeregtigden, die van eene andere denkwijze waren, zich daaraan zullen onderwerpen. De heer *Cans* is een der voorname nadrukkers en lid van den Raad. — De heer *van de Weijer* heeft, zegt men, geenszins van de candidatuur afgezien, maar laat zich niet aanbevelen.

NEDERLANDEN.

'sGRAVENHAGE, *den 18 October*. Bij Koninklijk besluit van den 8 dezer is: 1°. de tweede commies ten postkantore te Amsterdam *J. C. H. W. de Mol* uit 's Rijks dienst ontslagen; 2°. aan den tweeden commies *D. Mölman* en den derden commies *A. J. le Clerc*, beiden van het postkantoor te Amsterdam, een eervol ontslag uit 's Rijks dienst verleend; 3°. zijn, gerekend in te gaan met primo November aanstaande, benoemd en aangesteld de volgende ambtenaren, allen op het postkantoor te Amsterdam: tot hoofd-commies: de heer *C. Smitt*, uitgevallen doch voorloopig voor de sedentaire dienst in functie gebleven controleur aan hetzelfde kantoor; tot tweede commiesen: de heeren *P. J. Noordbeek* en jonkheer *A. L. Rutgers van Rozenburg*, thans derde commiesen, en *H. J. M. de Vries*, thans directeur van het postkantoor te Harderwijk; tot derde commiezen: de heeren *J. Schelte*, *J. D. Remmers* en *W. H. Queysen*, thans vierde commiesen; tot vierde commiesen: de heeren *P. E. van der Linden*, *J. C. Smitt* en *J. A. T. van der Marck*, thans vijfde commiesen, en tot vijfde commiesen: de heeren *W. Valentijn*, thans directeur van het postkantoor te Monnikendam, en jonkheer *C. A. H. Mollerus*, thans surnumerair, werkzaam op het postkantoor te Arnhem.

— HH. KK. HH. Prins en Prinses *Frederik* der Nederlanden met H. D. gezin, na op den 15 dezer de verjaring van Z. M. den Koning van Pruissen te Berlijn mede te hebben gevierd, zullen alsnu spoedig de afreis naar het vaderland aanvaarden, wordende H. D. in de volgende week alhier terug verwacht. HH. KK. HH. zullen alsdan nog eenigen tijd op het huis de Paauw verblijf houden. Naar men wil, zoude H. K. H. Prinses *Albert* de doorluchtige reizigers herwaarts vergezellen.

— H. M. de Koningin is in den namiddag van den 15 dezer van hare reis naar Weimar, in deze stad teruggekomen.

— Volgens het heden uitgegeven programma voor de opening van de gewone vergadering der Staten-Generaal, op Maandag den 20 dezer, zal deze opening met de gebruikelijke plegtigheden geschieden. Ten 1 ure zal Z. M. de Koning, te paard, begeleid door HH. KK. HH. de Prinsen, en gevolgd door de officieren van Hoogstdeszelfs militair huis, zich van het Paleis naar de vergaderzaal der Staten-Generaal begeven. De trein zal rijden over den Kneuterdijk, den Langen Vijverberg, den Korten Vijverberg en het Binnenhof; en bij den terugkeer naar het Paleis, over het Buitenhof, de Plaats en den Kneuterdijk.

— Naar men verneemt zou de luit.-generaal *H. R. Trip*, door Z M. benoemd zijn tot voorzitter van de Eerste Kamer, gedurende de aanstaande zitting.

— Bij de aanstaande wederopening der zittingen van de Staten-Generaal, achten wij het niet ondoelmatig, mede te deelen de naamlijsten der beide Kamers, zoo als dezelve voor het aanstaande zitting-jaar (1845—1846) zullen zijn zamengesteld, met bijvoeging, wat de tweede kamer betreft, der jaren van aftreding; zijnde de namen der leden, die in het vorige jaar geene zitting hebben gehad, met *curcyve* letters gedrukt.

Eerste Kamer.

F. A. graaf van der Goltz, J. W. Dedel, A. W. baron van Pallandt van Beerse, Jhr. Mr. H. B. Martini, Mr. A. van Gennep, J. H. baron van Lijnden van Lunenburg, Mr. A. G. Verheijen, Jhr. Mr. G. G. Clifford, Mr. C. G. Bijleveld, Mr. C. W. baron du Tour van Bellinchave, G. graaf Schimmerpenninck, A. W. J. J. baron van Hugenpoth van Aerdt, D. H. baron Chassé, A. van der Hoop, H. R. Trip, graaf W. A. W. van Limburg-Stirum-Noordwijk, Jhr. Mr. O. van Swinderen van Rensuma, baron A. W. van Brienen van de Groote Lindt, P. W. baron de Liedel de Well, M. Piepers, Mr. P. A. Brugmans, Mr. M. C. van Hall, J. W. baron Huyssen van Kattendijke, Mr. J. G. van Nes, en Jhr. Mr. W. L. F. C. ridder van Rappard.

Tweede Kamer.

Noord-Braband. Jhr. Mr. J. O. de Jong van Beek en Donk en Mr. R. P. Romme, 1846; Mr. J. L. A. Luyben, Mr. J. A. Mutsaers en Mr. L. D. Storm, 1847; Mr. P. Gouverneur en Jhr. L. J. B. van Sasse van IJsselt, 1848.

Gelderland. Baron C. J. A. van Nagell tot Ampsen en J. T. H. Jhr. Nedermeijer, ridder van Rosenthal, 1846; E. W. van Dam van Isselt en Mr. J. M. de Kempenaer, 1847; Mr. M. J. de Man en Mr. R. Scheers van Harencarspel, 1848.

Zuid-Holland. E. P. de Monschy, Mr. J. C. Faber van Riemsdijk, Jhr. Mr. D. T. Gevers van Endegeest, Mr. G. W. Verwey-Mejan, Mr. L. C. Luzac en Mr. S. H. Anemaet Pz., 1846; Mr. P. C. Schooneveld en Mr. A. F. H. Hoffman, 1847; Mr. C. B. Nederburgh, Jhr. W. Boreel van Hogelanden, Mr. *P. F. Timmers Verhoeven* en *A. van Rijckevorsel*, 1848.

Noord-Holland. Mr. C. A. den Tex en Mr. J. Corver-Hooft, 1846; Jhr. Mr. H. Backer, Jhr. Mr. P. van Akerlaken, Mr. H. A. van Bleiswijk en Mr. J. S. van Naamen, 1847; Mr. J. Enschedé, Jhr. Mr. D. Hooft, Jbz., en Mr. *G. van Leeuwen*, 1848.

Zeeland. Mr. J. de Backer, 1846; Jhr. Mr. J. Snouck Hurgronje, 1847; Mr. *J. F. Bijleveld*, 1848.

Utrecht. Mr. J. K. baron van Goltstein, 1846; Mr. *N. P. J. Kien*, 1847; H. Menso, 1848.

Vriesland. Dr. S. Brouwer en Mr. G. Hiddema Jongsma, 1846; Mr. N. van Heloma en Mr. S. baron van Heemstra, 1847; Mr. A. Telting, 1848.

Overijssel. Mr. A. J. Duymaer van Twist, 1845; *J. C. baron van Haersolte van Haerst*, 1847; Mr. G. J. Bruce en Mr. W. H. Cost Jordens, 1848.

Groningen. Jhr. Mr. J. E. van Panhuys en Mr. B. Wichers, 1846; Mr. H. J. H. Modderman, 1847, en Mr. C. Star Busmann, 1848.

Drenthe. Mr. G. Kniphorst, 1847.

Limburg. J. J. F. M. H. Corneli, 1846; Mr. M. P. H. Strens, 1847, en A. H. T. baron Michiels van Verduynen, 1848.

— Z. Exc. de gouverneur-generaal van Nederlandsch Oost-Indië, de heer *Rochussen*, heeft den 4 Augustus jongstleden, aan boord van Zr. Ms. fregat *Jason*, luitenant *J. F. D. Bouricius*, Rio-Janeiro verlaten, om de reis naar de Kaap de Goede Hoop en Batavia voort te zetten.

— De *Staats-Courant* bevat nog eenige nadere opgaven van het examen, ter toelating op de rollen der studenten aan de Hooge Scholen en Athenæa, welk examen van 6 tot 22 Augustus heeft geduurd; — waaraan ten slotte 131 jonge lieden zijn onderworpen; — waarvan 78 zijn toegelaten en 53 zijn afgewezen, en van welke laatste sommige als *geheel onbekwaam*; — andere als *nog niet rijp genoeg* zijn bevonden.

De *beslissing* is terstond na het examen gevolgd. Aan alle ouders, leermeesters enz. is toegang tot het examen verleend. Eenige, doch niet velen, hebben daar gebruik van gemaakt.

Ten aanzien van de werkzaamheden van de commissie, leest men in deze opgaven het volgende:

»De *drie afdeelingen*, waartoe de commissie de vakken van haar onderzoek heeft vermeend te mogen terug brengen, hebben tevens gestrekt tot grondslag der *verdeeling harer werkzaamheden.*

»De *wiskundige* afdeeling is, uit den aard der zaak, opgedragen aan de hoogleeraren *van Rees* en *Ermerins*, van welke de eerste, ingevolge onderlinge overeenkomst, op den duur meer in het bijzonder over de *meetkunde*, de andere over de *reken-* en *stelkunde* heeft geexamineerd.

»De beide overige, de *letter-* en *geschiedkundige*, afdeelingen zijn opgedragen aan den hoogleeraar *Bake* en de drie heeren rectoren *Bax*, *Schneither* en *Verwaijen*, die echter onderling hebben goedgevonden, dat de hoogleeraar *Bake* steeds bij de *letterkundige* afdeeling zoude blijven en zich op den duur tot de *grieksche letterkunde* zoude bepalen, dat de *drie* heeren rectoren zich voor de *latijnsche letterkunde* zouden afwisselen, en dat eindelijk de *geschiedkundige* afdeeling en hare *beide onderdeelen* (de *oude* en *nieuwe* geschiedenis en aardrijkskunde) mede bij afwisseling door de beide overige niet met het *letterkundig* onderzoek belaste rectoren zouden worden waargenomen.

»De *Voorzitter* heeft, bij het onderzoek, geen bepaald vak op zich genomen, maar zich, behalve met het algemeen bestuur, zoo veel noodig, en de handhaving, des vereischt, der orde, bepaald tot het meer geregeld nagaan der vervaardigde geschied- en letterkundige opstellen, het onafgebroken toehooren van het onderzoek der overige leden, het nu en dan doen van eenige vragen, de leiding der beraadslagingen, de mededeeling der beslissing aan de geexamineerden en het opstellen van dit verslag."

Ten aanzien van de *wijze van onderzoek* is de methode gevolgd, welke bij de militaire Academie en het Instituut te Medemblik wordt aangewend, als boven andere de voorkeur verdienende. De te examineren jongelieden zijn alleen aan den Voorzitter bij name, en aan de verdere leden, onder een nummer bekend geweest. Het is gebleken, dat de krachten der jongelieden bij het examen, op geene te zware proef zijn gesteld. Aan de examinatoren heeft het onderzoek daarentegen veel inspanning gekost, en zoude een veel grooter getal van te examineren jongelingen wel eenige moeijelijkheid kunnen opleveren.

Aangaande den *maatstaf van hare beslissing* heeft de commissie vooral gelet op *wel ontwikkelden aanleg* — op *grondige kennis* en op *rijpheid voor de academische lessen* — niet zoo zeer derhalve op den *omvang*, als wel op het *grondige* der kundigheden.

Voorts heeft zij begrepen, van alle vakken, waarover haar onderzoek heeft geloopen, op de volstrekt noodzakelijke kennis der *grieksche* en *latijnsche talen* en der *wiskunde* zoo zeer in de *eerste plaats* te moeten acht geven, *dat zij alleen uit hoofde van gebrekkige geschiedkundige kennis niemand heeft afgewezen.* Den uitslag trouwens van het *geschiedkundig onderzoek* heeft zij nimmer anders, dan als eene *bijkomende omstandigheid* in aanmerking genomen, en alleen in zoo verre eenigen invloed op de beslissing laten uitoefenen, dat *buitengemeene* vorderingen in de *geschied-* en *aardrijkskunde* eenige zwakheid in een der *hoofdvakken* hebben kunnen vergoeden.

In het algemeen toch is de commissie, bij hare beoordeeling, uitgegaan van het beginsel, dat zij hare beslissing op de *gezamenlijke uitkomst* van het onderzoek behoorde te gronden: — zoodat zij ook dan, wanneer de graad van vordering in één der hoofdvakken nog wel wat te wenschen overliet, gemeend heeft dit met bijzondere gunstige bevinding ten aanzien der overige vakken te mogen compenseren.

Ten aanzien van hare *bevinding*, is de commissie in haar verslag zeer kort geweest, niet alleen, omdat sommige reeds in het vorig gedeelte van hetzelve zijn opgenomen, maar vooral ook omdat zij niet te voorzigtig heeft kunnen zijn, ter vermijding van gewaagde gevolgtrekkingen uit de uitkomsten van slechts *één*, en dat wel onverhoeds opgekomen *staats-examen*, en van eene ligtvaardige en onbillijke beoordeeling van instellingen, wier waarde niet naar eenige weinige, welligt voor studie geheel ongeschikte kweekelingen, maar naar meerdere bij voortduring geleverde vruchten met juistheid kan worden geschat.

Het volgende evenwel houdt zij zich overtuigd, veilig te kunnen verzekeren.

In de *eerste* plaats heeft zij, hoewel met eenige lofwaardige uitzonderingen, vrij algemeen bevonden, of het ontbreken van de eerste gronden der *grammatica*, of groote zwakheid in die noodzakelijke elementen, hetzij ten gevolge van minder grondig elementair onderwijs, hetzij door veronachtzaming van de herhaling der gronden, bij meer gevorderde studiën.

Ten *tweede* heeft zij bij velen gevonden volstrekte onwetenheid in de *grieksche* en *romeinsche oudheidkunde* en *letterkundige geschiedenis.*

Ten *derde* heeft zij opgemerkt, dat, terwijl sommige een zeer grondig onderwijs in de *wiskunde* hadden genoten, zeer velen echter, of zeer gebrekkig onderrigt daarin hadden ontvangen, of te kort waren onderwezen; ten gevolge waarvan velen het in der haast opgezamelde niet begrepen, of eene genoegzame oefening in *reken-* en *stelkunde* misten.

Uit het *geschiedkundig* onderzoek is haar duidelijk gebleken, dat slechts weinigen daarin eene grondige, ook na het verlaten der lagere scholen, voortgezette, opleiding hadden ontvangen, dat aan velen de geschiedenis, zelfs van hun vaderland, bijna vreemd was; dat eindelijk sommigen zich hadden bepaald tot eene zeer versche, hoogst oppervlakkige en onoordeelkundige opneming in het geheugen van eenige onzamenhagende, of niet begrepene daadzaken.

Eindelijk hebben de gemakkelijke, van allen gevorderde, door velen echter, óf niet, óf ter naauwernood geleverde proeven van *Latijn schrijven*, of *spreken* bewezen, dat slechts weinige jongelieden daarvan zoodanig werk gemaakt hadden, als men algemeen had moeten verwachten.

— Uit Belgie wordt gemeld, dat de president van de commissie voor de munt aldaar, berigt heeft ontvangen, dat men uit den geldomloop te Luik heeft genomen een valsch Ned. tien-gulden stuk, met het jaartal 1825 en met den Brusselschen muntslag. Dit stuk woog slechts 4 grammen 484 milligr., in plaats van 6 grammen, 729 milligr. Onder de kenteekenen van valschheid behooren: Het voorhoofd op de afbeelding is hooger dan op de echte stukken; de mond is minder uitkomende; de neus en de kin zijn te spits; het schild en de kroon daarboven zijn te groot; over het algemeen is het stuk slecht gegraveerd en geeft een veel doffer klank, zweemende naar een 2 centimes-stuk.

— Uit Londen wordt geschreven, dat het prachtige tafel- en desert-servies, hetwelk Koningin *Victoria* in de fabrijk van de Heeren *Hunt* en *Roskels* doet maken tot een geschenk voor den Koning der Nederlanden, thans gereed is en eerstdaags verzonden zal worden. Het is een der keurigste serviesen, die immer in Engeland gemaakt zijn. De teekening is met den meesten smaak geordonneerd, en de bewerking laat niets te wenschen over. De stukken zijn allen in verguld zilver. De kandelabres verbeelden wijngaard-ranken met druiven beladen, gedragen door gewapende ridderbeelden in volle wapenrusting.

AMSTERDAM, *den* 14 *October.* Het valt niet te ontkennen, dat onze natie in de meer algemeene beoefening der natuur-wetenschappen bij de naburen ten achteren is. Des te verblijdender is het, op te merken, dat men in de laatste jaren meer en meer het nut en den invloed dezer wetenschappen op het maatschappelijk leven begint in te zien, waardoor dan ook de beoefening derzelve meerderen bijval vindt bij het algemeen. Zoo werd nog voor korten tijd te Leyden eene vereeniging van Botanici opgerigt en is thans alhier tot stand gebragt eene *Nederlandsche Entomologische Vereeniging.* Ten gevolge eener vroegere oproeping daartoe in het *Handelsblad* gedaan, heeft zich een voor ons land vrij aanzienlijk getal entomologen vereenigd, en in eene vergadering, den 12 dezer alhier gehouden, definitievelijk de wetten dezer vereeniging vastgesteld. De zetel en het bestuur derzelve is gevestigd in de hoofdstad van het rijk, alwaar ook de gewone zittingen gehouden worden. Wijders wordt er jaarlijks in de hoofdstad of elders eene algemeene vergadering gehouden, welke in 1846 te Amsterdam zal plaats hebben, en in de maand Augustus, zijnde tot voorzitter derzelve gekozen, de hoogl. *Wellenbergh* uit Utrecht. Het doel van dit genootschap is, om bij eene geringe contributie van *f* 6 eenen algemeenen band tusschen de entomologen in ons vaderland daar te stellen en aan de beoefening der insectenkunde eene meer wetenschappelijke rigting te geven. Daartoe zullen alle entomologische tijdschriften en langzamerhand de nieuwste en grondigste werken over die wetenschap worden aangeschaft, welke de leden bij zich ontbieden kunnen; later bij vermeerdering der leden en inkomsten der vereeniging zullen ook nog andere middelen ter bevordering en verbreiding der wetenschappelijke behandeling van dit gedeelte der Zoölogie worden aangewend.

Ten einde ieder, die in de insektenkunde eenig belang stelt, en van deze vereeniging nog geene kennis mogt dragen, in staat te stellen gratis een exemplaar der wetten te bekomen en des verkiezende lid te worden zonder aan stemming of entré onderworpen te zijn, is bepaald, dat men zich tot een en ander franco zal kunnen adresseren tot primo Januarij 1846 aan den secretaris der vereeniging den heer *L. Th. Zeegers*, (Kalkmarkt) te Amsterdam.

Van den 17*den.* Gisteren avond werd in de Nieuwe Kerk alhier, openbaar verslag gedaan van den staat en de werkzaamheden des Nederlandschen Bijbelgenootschaps in het algemeen en der Amsterdamsche afdeeling in het bijzonder over het verloopen jaar. De Wel-Eerw. heer *H. Kerkhoff*, als lid van het Hoofd-Bestuur daarbij het woord voerende, deelde der vergadering, onder anderen, mede, dat er gedurende dien tijd 22,768 Bijbels en N. Testamenten, zijnde 7644 exemplaren meer dan in het vorige jaar, waren uitgereikt; het aandeel der Amsterdamsche afdeeling hierin bedroeg 2432. De gezamenlijke ontvangsten, waaronder aan legaten en giften *f* 6145,68, waren tot eene som van *f* 52,306.26½ gestegen, waartoe Amsterdam *f* 9000 had bijgedragen; terwijl de uitgaven *f* 52,717,59 beliepen, zoodat met de baten van het vorig jaar nog een voordeelig saldo overbleef. Voorts werd gewag gemaakt van de toebereidselen tot oprigting van Bijbel-depôts, in de voornaamste steden des Vaderlands, en met betrekking tot onze Oost- en West-Indische Bezittingen, van de door den heer *Gericke*, in het Javaansch vertaalde Evangeliën van MATTHEUS en MARCUS, die weldra ter perse zouden gelegd worden, en het uitzigt op scholen voor de eigenlijke Javanen; van de druk en uitgave van het Evangelie van MATTHEUS in de Curaçaosche landtaal; als ook van de ondersteuningen in geld en Bijbels aan Nederlandsche Zendelingen en Predikanten in de Koloniën gegeven. Uit dit alles nam de spreker aanleiding, om het Bijbelgenootschap voor te stellen, als een werk der Christelijke Liefde, door te letten op den oorsprong en aard, de werkzaamheden en het oogmerk dier Instelling, waarna hij, met opwekkingen, om zich aan de zaak des Bijbelgenootschaps niet te onttrekken, in derzelver deelneming te volharden, aangedrongen door het vertrouwen, dat zoodanig een werk der Hoogste Liefde welgevallig is, zijne toespraak besloot.

ROTTERDAM, *den* 16 *October.* Naar men verneemt is heden in het huis van arrest alhier overgebragt een persoon, die zich zoude hebben schuldig gemaakt aan het slaan van valsche muntspeciën. De bedoelde persoon is genaamd *Joh. Steinberg*, geboortig uit Westfalen, 40 jaren oud, en was woonachtig in de Kapteinniemandsteeg, op de Nieuwehaven alhier. Deze voor den handel en staat zoo gewigtige arrestatie, is ten gevolge van langdurige nasporingen geschied, door het beleid van onzen ijverigen commissaris van policie *van der Creke*, en zulks zonder eenige medehulp, terwijl *Steinberg* bezig was de valsche muntstukken te fabriceren.

Van den 17*den.* Woensdag voormiddag, ongeveer ten één ure, arriveerde aan 's Rijks werf alhier Zr. Ms. stoomjagt *de Leeuw*, aan boord hebbende H. M. de Koningin en gevolg, van Maintz. Zr. Ms. brik *Pegasus* salueerde de paradeerde bij het voorbijvaren van H. M. Terwijl het rijtuig der Koningin van het jagt ontscheept werd, is Hoogstdezelve door den heer directeur der marine en de hoofdambtenaren der directie eerbiedige hulde bewezen. H. M. vertrok vervolgens, onder militaire honneurs van een detachement mariniers, naar de residentie.

Van den 18*den.* Er worden hier vele ladingen aardappelen aangevoerd uit de hooge Rijnstreken (boven de Pruissische grenzen, tot waar de uitvoer verboden is). Deze aardappelen worden gretig tot *f* 4 de mud in het groot verkocht, en zijn van hooge bergsteken, alwaar geene sporen van ziekte bespeurd zijn. Men zal van dáár ook winter-aardappelen zenden, voor wier during men hoopt te kunnen instaan. De toevoer van allerlei graan- en peulvruchten is alleraanzienlijkst. Ook uit Genua wordt onder dagteekening van den 3 October gemeld, dat in die haven vrij aanzienlijke bezendingen van Piemonteesche rijst en andere levensmiddelen, met bestemming naar Nederland, worden in gereedheid gebragt. Eene lading was reeds vertrokken en twee andere zouden weldra volgen.

UTRECHT, *den* 14 *October.* Het gerucht loopt, dat er wegens het *ergerlijke geldsnoeijen*, eerlang klein papieren geld zal vervaardigd worden. Indien het gouvernement bij de invoering van het papiergeld tevens bepaalde, dat elk gehouden is, een derde van dat geld te *moeten* hebben bij het betalen van zijne belasting, even als in Duitschland, zoo zoude zulks van de beste gevolgen zijn. Bij den hoogen koers van het zilver, was papierengeld op dezen oogenblik zeer aan te raden.

NIEUWEDIEP, *den* 14 *October.* Er is sterk spraak, om de Zuiderzee geheel te doen verdwijnen. Dit reuzenwerk, dat op den eersten aanblik als onmogelijk voorkomt, is zulks echter niet. Het zal zelfs met geene zoo groote moeijelijkheden gepaard gaan, als men zich wel zoude inbeelden. Reeds bestaat er, bij laag water, eene soort van dijk aan de engte bij Medemblik; met eene aanhoudende werkzaamheid zoude, na verloop van eenige jaren, deze dijk hoog genoeg wezen, om den inloop der zee te beletten. Slechts eene opening, eene soort van kanaal, zoude er in het midden bestaan, langs waar men de uitlooping des waters zoude bewerkstelligen. Dit zoude eene groote vermeerdering van rijkdom voor Holland wezen, en haar een terrein bijbrengen, dat bijna zoo groot zoude zijn, als de uitgebreidste harer provinciën.

GRONINGEN, *den* 16 *October.* In het *Algemeen Verslag*, gedaan binnen Groningen in de jaarlijksche vergadering van contribuerende leden, gehouden den 21 Julij 1845, wegens het *Instituut voor Doofstommen*, en dezer dagen gedrukt en aan de leden rondgezonden, wordt melding gemaakt van eene vermeerdering van inkomsten, die reeds zoo zeer geleden hadden, en nu weder aanmerkelijk verminderd stonden te worden door het gemis der jaarlijksche bijdrage van Z. Maj. onzen voormaligen Koning, want het gesticht was niet bedacht in Hoogstdeszelfs uiterste wilsbeschikking. Diep getroffen door dezen ongunstigen toestand van zaken, vestigde de Hoofddirectie hare hoop op onzen thans regerenden Koning, en die verwachting werd niet te leur gesteld; want het behaagde Z. Maj., op een daartoe gedaan eerbiedig adres, aan het Instituut, tot weder opzegging toe, te rekenen van den eersten April 1844, uit Hoogstdeszelfs bijzondere fondsen te verstrekken eene subsidie, ten bedrage van *f* 1000 gl. in het jaar, benevens eene bijdrage (gelijk aan die van wijlen Hoogstdeszelfs vader) van twaalf dukaten of 63 gl. in het jaar, voor twaalf aandeelen des Instituts bij het Departement 's Gravenhage, beginnende met den jare 1845.

»Ieder Nederlander," dus luiden de woorden van het verslag, »zal ongetwijfeld met ons deze Koninklijke weldadigheid op hoogen prijs stellen en dankbaar erkennen. Wij hebben onze gevoelens deswege, bij een gepast dank-adres, aan Z. Maj. kenbaar gemaakt, in het volle vertrouwen, dat wij, zoo als wij ook in ons adres gezegd hebben, onze medeburgers op des Konings voorbeeld wijzende en ons daarop beroepende, zulks niet vruchteloos zouden doen, en zij wel zouden willen medewerken ter bestendiging van het Instituut op den tegenwoordigen goeden voet."

LEEUWARDEN, *den* 20 *October.* Het Hoofdbestuur van de *Maatschappij tot bevordering der Toonkunst*, gevestigd te Amsterdam heeft in deszelfs algemeene vergadering van 30 Augustus. ll. bepaald, dat die Maatschappij een deel harer inkomsten zal afzonderen, tot het stichten eener *Algemeene Instelling ter ondersteuning van hulpbehoevende inlandsche Toonkunstenaars en hunne nagelatene betrekkingen.*

De bedoeling dezer Instelling is: den Kunstenaren in den Lande, bij gelijke *contributiën* en gelijke *regten*, als die der overige Leden van de Maatschappij, het gunstig uitzigt te openen, om — zoo al niet als *regt*, dan toch als *blijk van de belangstelling der Maatschappij in het lot van de beoefenaars der Kunst* — voor hen zelve of hunne nagelatene betrekkingen, ingeval van nood, ondersteuning van wege de Maatschappij te erlangen.

Zij zal tot dat einde afzonderen:

1. Een tiende gedeelte van het zuiver bedrag harer jaarlijksche inkomsten, voor zoo verre die voortvloeijen uit de contributiën der gewone Leden en Donateurs.

2. Drie vijfde gedeelten van de contributiën der Leden van de nader te omschrijven *Algemeene Afdeeling.*

3. De schenkingen of erfmakingen, welke haar tot dat einde mogten geworden.

4. De zuivere opbrengst van muzijknitvoeringen.

Deze stichting doet der Maatschappij eere aan, en bewijst tevens hoe hoog de kunst en hare beoefenaars door dezelve worden gewaardeerd. Deze instelling zal door *Muzikaal Tijdschrift van* 15 *Oct.* in haar geheel worden medegedeeld.

— In een der Couranten lazen wij dezer dagen een artikel, ten doel hebbende om de aandacht op de bananen, als op een nieuw levensmiddel voor Nederland te vestigen. Mexico is de geboortegrond van dit plantgewas, hetwelk even voedzaam, smakelijk en gezond is als onze tarwe en aardappelen. Het wordt ook in onze Nederlandsche West-Indische Bezittingen, voornamelijk in Suriname, overvloedig geteeld, en dagelijks, op verschillende wijzen toebereid, door blanken en zwarten, even als onze tarwe en aardappelen, gegeten. Deze akkerteelt is buiten alle voorbeeld voordeelig, daar dezelfde uitgestrektheid gronds, met bananen bezet, honderd drie en dertig malen zoo vele ponden oplevert als gewone tarwe, en vier en veertig malen zooveel als onze aardappelen. In hoeverre de teelt der bananen, onder ons luchtgestel, op onze gronden zoude kunnen worden beproefd, durft de inzender niet beslissen, maar hij houdt zich overtuigd, dat de vruchten van het bananengewas, even als de koffij, suiker, thee, rijst enz., verzonden kunnen worden, en dat dus een aanvoer uit onze West-Indische Bezittingen van het bananenmeel zeer wel uitvoerbaar zal zijn, en een nieuw handelsproduct en voortreffelijk levensmiddel voor onze consumtie zal kunnen opleveren. Het artikel eindigt met de verzekering, dat eenig meel van bananen, in de West-Indiën gegroeid en aldaar gemalen, even gaaf en zuiver herwaarts is overgekomen als tarwemeel, dat pas van den molen komt.

AMSTERDAM, den 15 October.

Wij hebben voor eenigen tijd gemeld, dat de heer *A. J. Schröder*, predikant bij de Evangelisch Luthersche gemeente te Arnhem, voor het beroep naar gezegde gemeente ter dezer stede bedankt heeft. Thans vernemen wij, dat, ter voorziening in de alzoo nog bestaande vacature, gisteren door den kerkeraad der Evang. Luth. gemeente alhier opgemaakt is een zevental, bestaande, naar

alphabetische volgorde, uit de volgende HH. predikanten: *P. J. Andreæ*, theol. dr. te Zierikzee; *J. R. Eilers Koch*, te Wildervank; *J. A. Kramer*, te 's Gravenhage; *G. H. G. Lagers*, te Rotterdam; *K. N. Meppen*, te 's Gravenhage; *C. Rieken*, te Zaandam; *J. C. Schultz Jacobi*, te Zutphen.

Nijmegen, den 17 October.

Door den breeden kerkenraad der Nederduitsche Hervormde gemeente alhier, werd ll. Woensdag avond, het volgende alphabetisch gestelde twaalftal van predikanten geformeerd, ter vervulling der vacature, te ontstaan door het aanstaande vertrek van den naar Amsterdam beroepen leeraar, den Wel Eerw. heer *E. J. de Voogt*:

Van Haeften, te Goes; *van der Hoeve*, te Keppel; *Jonckers*, te Heteren; *Meiboom*, te Stiens; *Modderman*, te Eelde; *Pleite*, te Loenen; *Ramaer*, te Ooijen; *Schermbeek*, te Elst; *van Voorst*, te Wormer; *Weiland*, te Neerbosch; *Witkop*, te Metzlawier en *Zwaluwe*, te Goes.

BUITENLANDSCHE SCHEEPVAART te HARLINGEN.

Binnengekomen: Den 12 October het schoonerschip *Eclipse*, kapt. S. H. Finch, van Londen; het kofschip *de drie Gezusters*, kapt. B. D. de Grooth, van Oudsoen. — Den 13 dito de kofschepen *Agatha*, kapt. W. J. de Grooth, van Memel en *Jan Freerk*, kapt. G. H. Smit, van Oudsoen; het schonerschip *Northam*, kapt. H. B. Disneij, van Londen. — Den 14 dito het kofschip *Alida*, kapt. T. F. Harding, van Petersburg. — Den 15 dito het smakschip *Johanna*, kapt. A. J. Onnes, van Memel. — Den 16 dito de kofschepen *Concordia*, kapt. J. H. Cappen, van Laurvig, *Jan Fredrik*, kapt. H. H. Kok, van Oostrisoer, *de Vriendschap*, kapt. E. P. Dik, van Drammen en *de Onderneming*, kapt. S. J. Dekker, van Memel; het schoonerschip *Martha*, kapt. R. K. Neethall, van Liverpool. — Den 17 dito het brikschip *Doretta*, kapt. T. Voss, de galjasschepen *Auguste*, kapt. P. A. Bradhering en *Robert*, kapt. J. F. Schailau, alle drie van Riga; het schoonerschip *Dee*, kapt. A. Gallawaij, van Londen; de kofschepen *Hendrik*, kapt. J. A. Keun, van Droback, *de jonge Dirk*, kapt. J. A. Westers, van Memel en *Elisabeth Maria*, kapt. H. B. Drok, van Drammen; het smakschip *de Goede Hoop*, kapt. P. E. Vos, van Oostrisoer; het kofschip *Willem*, kapt. J. J. de Boer, van Droback.

Uitgezeild: Den 16 October de schoonerschepen *Susanna*, kapt. W. Darnell, *Monarch*, kapt. Jos Manning en *Fame*, kapt. W. Barfield, alle drie naar Londen.

MENGELWERK.

LETTERKUNDIGE NAOOGST

VAN

Dr. J. H. HALBERTSMA,

Tweede Stuk.

Vervolg van No. 80).

Vele wetenswaardige en minder bekende zaken en omstandigheden, betrekkelijk de hooge regering van dien tijd en der familie van Haren vinden wij in de aanteekeningen, uitleggingen en ophelderingen van den Hekelzang van Onno Zwier vermeld. Over het karakter en de handelwijze van den Hertog van Brunswijk worden inlichtingen gegeven, die zijn bestuur en beheer, zijn wil en bedoelingen nog in een klaarder daglicht stellen. Onno die veel gezag in de Republiek had gekregen en het met zijn Vaderland beter meende, dan de Hertog met den Prins, was een duchtig tegenstander. Belangrijk is het oordeel van Jonkheer Willem Anne van Haren, laatst overgebleven zoon van Onno over dien stand van zaken, hetwelk als eene wigtige bijdrage voor de geschiedenis, hier is ingevoegd, dragende de kenmerken der scherpzinnigheid en kloek verstand van dien Frieschen edelman. Het is te uitvoerig hier te vermelden, maar wij bevelen het ter naauwkeurige lezing en overweging dubbel aan.

Het is algemeen bekend dat de Prinsen van Oranje een onbegrensd geheugen bezitten. Een bijzonder staaltje daarvan betreffende Willem V nemen wij uit de Aanteekeningen over, hetwelk verhaald is door Jr. Willem Anne aan den Schrijver. De Prinses Gouvernante ging des zomers met de beide vorstelijke kinderen, Willem en Carolina somtijds eenige weken op het Oranjewoud doorbrengen. Bij zulke gelegenheden verliet Onno Zwier met zijn gansch gezin Wolvega, en betrok eene soort van intrek met bijbehoorende boerderij, *Pauwenburg* genaamd, hetwelk digter bij het Oranjewoud gelegen, hem in staat stelde om de Vorstelijke familie ieder oogenblik van dienst te zijn. De kinderen van Onno speelden dan of wandelden met den jongen Prins en Prinses door de lommerrijke streken van het Oranjewoud.

In den zomer van 1754, was de Prinses Gouvernante weder daar; de wandelingen gingen haren onden gang, bij eene van welke onder anderen Jonkheer Willem Anne, toen een kind van 5 jaren, en de oudste dochter van Onno, Freule Amelia Henrietta Wilhelmina, die 16 jaren telde, tegenwoordig waren. De laatste had toen reeds die aangeborene meerderheid, welke groote geesten alleen over hunne natuurgenooten oefenen. Haar vader had haar Latijn geleerd, waarvan zij naderhand de beginselen weder aan haren zoon, voor den krijgsdienst bestemd, onderwees. Haar geest, verheven van aanleg, aldus door eene klassieke opvoeding ontwikkeld, lonkte u uit een paar even edele als schrandere oogen toe. Hare gelaatstrekken waren fijn en teeder, en de geestigste, de fierste en schoonste mond, die ooit een vrouwengezigt versierde, sprak er u uit toe, ook wanneer zij zweeg. Bij dit alles kwam nog eene ranke gestalte, die tot aan de zes voeten reikte.

Bij de bewuste wandeling nu, die op eenen warmen zomerdag plaats greep en wat lang uitviel, gebeurde het, dat de kleine Prins een' hevigen dorst kreeg, en gelijk kinderen plegen, ieder oogenblik weer om drinken begon te dwingen. Er was nergens water in den omtrek, en de lessen van geduld leschten den meer en meer brandenden dorst niet. Eindelijk komt men bij eene modderige veensloot, die wemelt van allerlei amphibiën. De kleine Prins krijgt nauwelijks het water in de oogen, of vliegt toe, en wil met beide handjes scheppen. De hovelingen houden het kind; bidden en smeken; maar de tegenstand verdubbelt de begeerte; de Prins worstelt zich aan de bevreesde handen los, en zal drinken. In dit oogenblik schiet Freule Amelia toe; zij plaatst zich voor de sloot, steekt den fieren nek in de hoogte, en den kleinen Prins met den dreigenden blik eener Koninginne in de oogen ziende, beval zij hem op hoogen toon, om niet aan het water te roeren. De kleine Vorst geheel van dat vreeslijk paar oogen verbluft had niets meer te zeggen, en wachtte geduldig tot men aan gezond water kwam.

Het was omtrent 40 jaar daarna, toen al de leden van Onno's gezin dit gevalletje bijkans vergeten was, dat Jonkheer Willem Anne eens zijne opwachting bij den Stadhouder maakte. De vertrekkamer zat vol menschen; maar de Prins had toen, gelijk meermalen, lust om van de complimenten der sollicitanten adem te scheppen, door eenige oogenblikken over allerlei dingen met een' vriend zijner jeugd te keuvelen. Zoo van het één op het ander komende, vroeg de Prins eindelijk: »Herinnert gij u nog, Haren, die wandeling, toen uwe oudste »zuster mij het drinken uit eene moddersloot verbood? Jonkheer Willem Anne, 5 jaar oud toen het gebeurde, herinnerde zich niets; maar de Prins toen slechts een jaar ouder, wist hem de bovengenoemde omstandigheden haar klein te verhalen, eindigende met de woorden: »Nooit vergeet ik die oogen uwer »zuster. De dorst verging er mij van."

Een tegenhanger hiervan vertoonde onze voormalige Koning Willem I. Bij de aanbeveling op zekeren tijd van een lid eener Friesche familie, door den toenmaligen President van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, om eene betere betrekking te erlangen, herinnerde zich de Koning, alleen op het hooren van den naam, dat hem een geen 7 jaar oud, met zijnen Vader in Friesland zijnde, door dezen was verhaald, dat er een twist bestond tusschen die bewuste familie en een ander Friesch geslacht, welke van weerszijden met veel hardnekkigheid werd gedreven. Ook dit was meer dan 40 jaren geleden, zonder dat de Vorst daarna iets verder van gehoord had, terwijl hij nog de bijzondere omstandigheden in het geheugen had bewaard.

Na den Hekelzang met de aanmerkingen geeft de heer *Halbertsma* nog een verslag van den *Brand* te *Wolvega* in *October* 1776, zoo als dit met alle zijne bijzonderheden door Jr. Willem Anne is medegedeeld, dienende tot aanvulling van hetgeen daarover is beschreven, en bevattende merkwaardige bijzonderheden. Als getuige van dien brand vinden wij ook vermeld Gerardus Nicolaas Heerkens, bekend in het rijk der letteren, en die als antiquarius geheel Frankrijk en Italie had afgereisd, waarvan hij ons de beschrijving in zijne *Italica*, een bundel van Latijnsche gedichten, heeft nagelaten.

In eene verzameling van schoone plaatsen uit dichters en andere schijvers, bijeengebragt en eigenhandig geschreven door Onnoos't Zoon, Jan Poppe Andreæ, vond Halb. een Latijnsch hier opgenomen vers van Heerkens, getuigende van de mannelijke houding welke Onno Zwier had aangenomen, toen bij zijn slot, zijn boeken en heel den schat van een levenslangen arbeid zag vernielen.

Deze Heerkens heeft ook nog onder anderen een bundel Latijnsche gedichten uitgegeven getiteld *Aves Frisicæ*, Rotterodami 1787, waarin hij den Leeuwrik, Kruis of Schaarbek, Ekster, Zwaluw, Gans, Regulus, Kwartel, Spreeuw, Lijster en Meerl bezingt en daarbij een aantal geschied- en natuurkundige noten voegt.

In het zelfde jaar gaf hij ook zijne *Icones* uit. In de Voorrede vermeldt hij een oud Treurspel, ten titel voerende *Tereus*, ontdekt te hebben, hetwelk hij zonder eenigen twijfel toeschrijft aan Lucius Varus een treurspeldichter uit de eeuw van Augustus. Dit Handschrift had hij ten geschenke ontvangen uit een Klooster in Duitschland en hield het voor een stuk van de hoogste waarde. Maar in de *Mélanges de critique et de philologie, door* Chardon de la Rochette, te Parijs, in 1812 uitgegeven, wordt (III. 318) dit verhaal voor eene fabel verklaard en de auteur opgegeven te zijn Gregorio Carvario, Venetiaan, uit het begin der XVII eeuw, die het op zijn 18 jaar zou hebben vervaardigd. Heerkens werd geboren te Groningen in 1728 en overleed in 1801.

Simon Nauta, de Zoon van eenen Vroedschap te Franeker, werd in 1760 Predikant te Wolvega. Hij was een man van een opregten zedigen en echt christelijken zin, had 19 jaren lang met Onno Zwier gemeenzame verkeering gehad en trad na diens dood als Lijkredenaar over hem op. Daar nu deze lijkrede schoon in 1779 gedrukt, zeer zeldzaam geworden is, heeft Halb. daarvan een uittreksel, van hetgeen onmiddellijk op Onno betrekking heeft, ook in dit werk medegedeeld, zich overtuigd houdende, dat de ongekrenkte waarheid het hart en de pen des redenaars heeft geleid.

Ook dit is eene zeer belangrijke bijdrage tot de geschiedenis van dien tijd.

Vervolgens ontmoet men in dezen bundel een *Fragment* uit den Parcival; een Roman, beschreven door Wolfram von Eschenbach, met eenige verklarende aanstippingen en vergelijkingen daarover. Een fac simile in steendruk van vier regels, van het H. S. om den lettervorm te doen kennen, zijn op het plaatje van den gemelden medaille geplaatst.

Het slot van dezen Naoogst bevat: *Reflexions sur la Republique des Provinces-Unies, à Madame la Princesse de* Gallitzin *et à Monsieur le Baron* F. de Furstenberg, geschreven door Frans Hemsterhuis in 1789, het laatste jaar van zijn leven, thans voor de eerste maal in 't licht verschenen. — Bij de aanbeveling van dit stuk maakt de Heer Halb. nog gewag van eene levensschets van dien grooten Filosoof voor de pers gereed gemaakt, en welke nog veel onbekende bijzonderheden zal vermelden.

Ziet daar den inhoud van dit werkje, dat om deszelfs verscheidenheid en belangrijkheid gading is voor elken letter- en geschiedkundigen, die prijs stelt op goede en soliede zaken. — Ook voor den Frieschen beoefenaar is dit tweede stuk niet minder van blijvende waarde dan het eerste, waarvan de aangehaalde gedeelten tot voldoend bewijs zullen verstrekken. Moge dan een genoegzaam debiet Schrijver en Uitgever aanmoedigen den voorgenomen Naoogst te voltooijen en velen den daarvoor gevorderden penning afzonderen, waarover zij zich als rentegevend kapitaal niet zullen hebben te beklagen. — En wat het oordeel der zich daartoe geregtigd of geroepen achtende betreft, daarboven is de Schrijver en Verzamelaar, wordt dit oordeel door partijdigheid, kleingeestigheid of onverdraagzaamheid gekenmerkt, tamelijk verheven. Want men bedenke toch dat hij die een ander beoordeelt meestal uit het oog verliest, dat men eerst op de hoogte moet staan dan hem die men critiseert, zal men daartoe geregtigd, en wat meer is, in staat zijn.

*** De op een na jongste onzer Kinderen AALTJE, oud bijna vier jaren, werd ons heden door den dood ontnomen.

Hommerts, den 14 October 1845. I. J. KISJES. H. KISJES, geb. PARMA.

Familie en Bekenden gelieven deze algemeene, tevens voor bijzondere kennisgeving aan te nemen.

*** Na eene langdurige sukkeling en geduldig doorgebragt lijden, ontsliep heden morgen, in de hope des beteren levens, mijne hartelijk geliefde Echtgenoote LOETSKE TJEBBES VAN DER MEULEN, bijna den ouderdom van 55 jaren bereikt hebbende, waarvan ik ruim 34 jaren hoogst gelukkig met haar vereenigd was.

Een ieder die de overledene in haren minzamen omgang en christelijken wandel hebben leeren kennen, zullen met mij de diepe droefheid gevoelen waarin ik door haar afsterven gedompeld ben; dan ik wensch te berusten in het bestuur des Almagtigen, wiens doen wijsheid en liefde is.

Harlingen, den 15 October 1845. M. G. PETTINGA.

*** Heden trof mij en mijne Kinderen zeer onverwacht de gevoeligste slag mijns levens, daar het den alwijzen Bestuurder van leven en dood behaagde uit ons midden weg te nemen, mijne dierbare Echtgenoot en zorgdragende Moeder GRIETJE LIEUWES BOERSMA, in den nog jeugdigen ouderdom van 29 jaren. Eene hevige zenuw-ziekte maakte plotselijk een einde aan haar werkzaam leven; de troostgronden der Godsdienst, zullen, zoo wij hopen, onze diepe smart lenigen.

Stiens, den 19 October 1845. SIEBE S. SEVENSTER.

STAAT van de MIDDELPRIJZEN der *Granen* en andere *Objecten*, welke gedurende de eerste helft der maand October 1845, ter Markt der stad *Leeuwarden* zijn verkocht, volgens Nederlandsche maat en gewigt:

Tarwe,	Witte	f 8,62½	de Mudde.	Boter,		f 0,91	het Pond.
	Roode	» 0,00	» »	Vleesch,	Koe	» 0,34	» »
Rogge		» 7,72½	» »		Kalfs	» 0,00	» »
Gerst,	Vroege	» 0,00	» »		Schapen	» 0,20	» »
	Late	» 5,50	» »	Varkens-vleesch,	Versch	» 0,34	» »
Boekweit,		» 8,70	» »		Gerookt	» 0,60	» »
Haver,		» 3,00	» »	Aardappelen,	Vroege	» 0,00	de Mudde.
Witte Boonen		» 0,00	» »		Late	» 2,80	» »
Erwten,	Witte	» 0,00	» »	Zaad,	Kool	» 10,75	» »
	Groene	» 0,00	» »		Raap	» 0,00	» »
	Graauwe	» 0,00	» »		Lijn	» 8,25	» »

Accordeert met het Register der Middelprijzen,

Leeuwarden, den 20 October 1845. *De Burgemeester,* VAN BOELENS.

De Prijs der BOTER te *Leeuwarden*, den 17 October 1845, *f* 35,00 à *f* 37,00. KAAS *f* 18,00 à *f* 21,25.

BOTERPRIJZEN, bedongen door het *FRIESCH GENOOTSCHAP van Proefondervindelijken Landbouw:*

LEEUWARDEN, Vrijdag den 17 October 1845, *f* 37,00.

Prijs-Courant der Effecten.

Amsterdam, den 18 October 1845.

NEDERLAND.				Gebl.	PORTUGAL.				
Werk. Schuld	2½ pCt.	59¾	60¼	60 1/16	Neg. te Londen	3 pCt.	60¼	61¼	60½
Dito dito	3 »	71¾	72¼		Binnenl.	5 »	66¾	67¼	67
Dito dito	4 »	95½	96¼	96	RUSLAND.				
Amort.-Synd.	4½ »	99¼	99¾	99½	1798, 1816	5 pCt.	106	106¼	106⅛
Dito dito.	3½ »	90	90¼	90⅛	1828, 1829	5 »	105½	106	105¾
Handel-Maats.	4½ »	158½	159¾	159⅜	Dito bij *Hope.*	4 »	92	92½	92⅜
O. I. Leening	4 »	95½	96	95¾	Dito bij *Stiegl.*	4 »	90½	90¾	90⅝
BELGIE.					AMERIKA.				
bij Banc. Belge.	2½ pct.				Oblig	6 pCt.			
d° *R.* en Volksv.	2½ »				Bank-Actien.				
SPANJE.					OOSTENRIJK.				
L. h. *Ard.* van 85 £	5 pCt.	21¼	21½	21⅜	Metaliek	5 pCt.			
Dito onbep. Stuk.	5 »	19¾	20½		W. B. bij *G. & Co.*	5 »	103½	103¾	103½
Dito.	3 »				BRAZILIE.				
Ardoin Coupon					Obl. te Londen	5 pCt.			

Portug. 4 pct. 59¾, 60¼. 60; Mexico 32¼, ¾, ½.

Integralen waren heden prijshoudend; de 3 pcts., 4 pcts. en de beide Sijndicaten flaauwer; Handelm. is 1 pct. teruggegaan; Rijn-Spoorweg was gevraagd en heeft zich 2 pct. verbeterd.

Spaansche fondsen hebben geen verschil opgeleverd; Portugal was met eenige meerdere handel flaauwer; Mexico prijshoudend; de overige buitenlandsche zonder verschil.

AANMERKING.

In de advertentie; ZEILPARTIJ te *GROUW*, voorkomende op pag. 4 van de Courant van den 17 dezer, gelieve men in plaats van

3°. Onder Jagten en Booten beneden de 6 el, te lezen:

3°. *Onder Jagten en Booten beneden de 5 el.*

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD LEEUWARDEN, gedenken, op Woensdag, den 29 October 1845, des voormiddags ten elf ure, ten Raadhuize, in het openbaar, aan den minst aannemenden aan te besteden:

De geheele VERNIEUWING van het gebouw de FRANSCHE KOSTSCHOOL voor *jonge juffers* alhier, en zulks volgens bestek en voorwaarden welke ter Stads Secretarij te bekomen zijn.

De aanwijzing van het werk zal door den Stedelijken Architect, geschieden op Zaturdag den 25 October e. k., des voormiddags ten 9 ure.

Leeuwarden, den 20 October 1845. *Burgemeester en Wethouders voornoemd,* VAN BOELENS.

Ter ordonnantie van dezelven, M. S. DE WAL.

Beestenmarkt te Joure.

GRIETMAN EN ASSESSOREN VAN HASKERLAND, maken hiermede aan de belanghebbenden bekend, dat op IEDEREN MAANDAG van de maanden OCTOBER en NOVEMBER te JOURE, ter Markt kunnen gebragt worden PAARDEN, KOEIJEN, SCHAPEN en VARKENS.

Wordende de Kooplieden mits deze ten vriendelijksten uitgenoodigd, gemelde Beestenmarkt met hunne tegenwoordigheid te vereeren en de Landlieden en Veehouders om hunne Beesten ter Markt te brengen. Zullende, aan den Koopman, die op de *vijf eerstvolgende Maandagen*, invallende op den 20 en 27 October, den 3, 10 en 17 November dezes jaars, aan de BEESTENMARKT te JOURE, het grootst getal *Koeijen* heeft gekocht en aan den Landman of Veehouder, welke het grootst getal *Koeijen* heeft verkocht, worden vereerd

VIJF EN TWINTIG GULDENS.

Joure, den 13 October 1845.

Grietman en Assessoren voornoemd, G. W. C. D. THOE SCHWARTZENBERG EN HOHENLANSBERG.

Ter ordonnantie van dezelven, C. L. VAN BEIJMA THOE KINGMA.

GRIETMAN EN ASSESSOREN VAN IDAARDERADEEL, maken bekend, dat de KERMIS te Grouw zal beginnen op Donderdag den 23 October 1845, en dat op deze Kermis geene Horoscooptrekkers, Rijfelaars, noch Spelers om gewin van Geld, Goud, Zilver of van welken aard ook, zullen worden toegelaten, maar even als alle Bedelaars, strengelijk zullen worden geweerd.

Grouw, den 15 October 1845. *Grietman en Assessoren voornoemd,* C. BERGSMA.

Ter ordonnantie van Hun Edel Achtb., Mr. J. VAN DER VEEN, *Secretaris.*

GRIETMAN EN ASSESSOREN VAN UTINGERADEEL, roepen bij deze op, de stemgeregtigde Hervormde Floreenpligtigen, van de navolgende dorpen, om op onderstaande tijden, in derzelver Kerken te verschijnen, en wel, die van:

Oldeboorn op Dingsdag den 4 November 1845, des voormiddags ten elf ure.

Akkrum op Woensdag den 5 November 1845, des voormiddags ten elf ure.

Terkaple op Donderdag den 6 November 1845, des voormiddags ten tien ure. en *Terhorne* op denzelfden dag, des namiddags ten één ure.

Ten einde alsdan:

1°. Over te gaan ter opneming der rekening van de Kerkelijke administratie, over de dienst van 1844.

2°. Met of zonder veranderingen vast te stellen de begrooting, voor de dienst van 1846, en voorts, na deliberatie te besluiten, op alle zoodanige voorstellen, welke alsdan zullen worden gedaan, terwijl de Floreenpligtigen van *Terhorne* tevens worden opgeroepen, om in plaats van den met er woon vertrokken *P. P. Rijpkema*, eenen anderen Kerkvoogd te benoemen.

Oldeboorn, den 18 October 1845. *Grietman en Assessoren voornoemd,* W. H. LIJCKLAMA à NIJEHOLT.

Van wege dezelven, W. A. EVERTSZ, *Secretaris.*

Aanbesteding bij geslotene briefjes, ter levering aan het St. Antonij Gasthuis te Leeuwarden,

1°. Van achttien zware jonge KOEIJEN, in twee afzonderlijke afleveringen, telken male van negen stuks, op Vrijdagen den 7 en 14 November 1845, geschiedende de inschrijving op iedere levering afzonderlijk.

2°. Van zes en twintig vette SPALLING-VARKENS, in eene aflevering op Zaturdag den 29 November 1845.

De voorwaarden en bepalingen betrekkelijk deze beide Aanbestedingen, zijn afzonderlijk van heden af aan, ter lezing liggende in het St. Anthonij Gasthuis te Leeuwarden, alwaar de briefjes van inschrijving, wat de Koeijen aangaat vóór of in den voormiddag van Donderdag den 30 October en die voor de Varkens vóór of in den voormiddag van den 13 November 1845, zullen moeten worden ingeleverd.

HOUTVEILING.

De Notaris Mr. J. D. v. D. PLAATS, te Leeuwarden, zal, ten verzoeke van S. TULP, aldaar, op Donderdag den 23 October 1845, ten 9 ure voor den middag, op den Aatsentuin bij Leeuwarden, verkoopen: 3 à 4 Ladingen eiken WOUDBOOMEN van onderscheidene zwaarte en lengte, 1 lading beste Zeeuwsche ipen BOOMEN, 8 beste beuken BOOMEN; voorts eene partij KROMHOUT, HEK- en STEKPALEN, LEGGERS en DAMLEGGERS, eenige esschen BOOMEN enz.; alles zeer geschikt voor Huis- en Scheepstimmerlieden, Molen- en Wagenmakers, Kastmakers, Kuipers, Pompmakers, Wieldraijers enz.

De Notaris J. ALBARDA Hz., te Leeuwarden, zal, op Donderdag den 23 October 1845, 's morgens precies ten 9 ure, ten huize van de Weduwe *H. A. Vlastra*, no. 52, te Marssum, bij boelgoed, tegen gereede betaling, verkoopen:

MEUBELEN en HUISGERADEN waaronder 1 Kabinet, Secretaire, Chiffonnière, Laadtafel, Staartstukklok, 2 Bedden met toebehooren, Tafels, Stoelen, Spiegels, Schilderijen, Porselein, Glas, Koper, Tin, IJzer en Aardewerk, en hetgeen meer te voorschijn zal worden gebragt. — Te bezigtigen 's daags vóór den verkoop, van 's morgens 10 tot 's namiddags 3 ure.

MR. C. WIERSMA, Notaris te Leeuwarden, zal, op Woensdag den 22 October 1845, des namiddags ten 2 ure, ten huize van *W. R. de Jong*, Kastelein te Boxum, voor den tijd van 5 jaren, publiek presenteren te verhuren:

1. Ruim 20 bunder best GREIDLAND, behoorende aan de Kerk aldaar, thans bij onderscheidene huurders in gebruik.
2. Eene nieuw gebouwde HUIZINGE, staande en gelegen in de Buren te Boxum, benevens een daarbij gelegen HOF, ter grootte van plus minus 36¾ roede, om als Bouwland te worden gebruikt; zulks in perceelen. De Huizinge des verkiezende den 12 November aanstaande te aanvaarden.

Conditiën te vernemen ten Kantore van den Notaris, alsmede bij K. FABER, te Marssum.

De Notaris LEDEBOER, te Bolsward, zal, op Woensdag den 29 October 1845, provisioneel, en Woensdag den 5 November daaraanvolgende, finaal, telkens des namiddags ten 2 ure, in na te melden Herberg, publiek, presenteren te verkoopen:

Eene HUIZINGE en HERBERG, met plek GROND, staande en gelegen aan de Mac-Adamweg onder Nieuwland, geteekend letter N, no. 51 en 51*a*, door *W. P. van der Weij c. ux.* als eigenaren bewoond.

Den 12 Mei 1846 vrij te aanvaarden.

BIJ GESLOTENE BRIEFJES TE HUUR, voor vijf jaren, van Petri en Mei 1846 tot 1851: Eene ZATHE en LANDEN, onder Rauwerd, de *Groote Blink* genaamd, groot naar naam en faam 29 bunder 39 roede (80 p.) alle Greidlanden, thans nog bij den erfgezeten *C. T. Bootsma* in huur. Conditiën te vernemen en briefjes franco vóór of op den 24 October 1845 in te leveren bij J. G. PATER, in de Groote Kerkstraat, letter F, no. 263, te Leeuwarden.

Oproeping van Schuldeischers.

De eerste Verificatie van Schuldvorderingen in den failliten Boedel van NICOLAAS MEIJER, Koopman te Harlingen, is bepaald op Woensdag den vijfden November e. k., des voormiddags ten elf ure, in het Locaal der Arrondissements Regtbank, staande op den Wisjes Dwinger te Leeuwarden. De bevoorregte Hijpothecaire en andere Schuldeischers in genoemd Faillissement, worden alzoo opgeroepen, om in persoon of bij gemagtigde, te verschijnen, ten einde alsdan opgave van hunne schuldvordering te doen.

De Curator in voornoemd Faillissement, C. J. VAN DER VEEN.

Onderwijs in het BURGERLIJKE- EN WATERBOUWKUNDIG TEEKENEN bij den Ondergeteekende, ten zijnen huize, welke zich mede recommandeert in het maken van BESTEKKEN en TEEKENINGEN.

P. J. VAN DER WAL, *Adjunct-Onderwijzer der Stads Bouwkundige Teekenschool te Leeuwarden.*

IN DEN WIJNBERG

op den Wirdumerdijk alhier, wordt, wegens het vertrek op Woensdag, slechts tot morgen avond 6 ure met den verkoop van PELTERIJEN voortgegaan, en zullen de nog voorhanden zijnde Goederen op de eerste aanvrage tot zeer goedkoope doch vaste prijzen worden afgegeven.

Leeuwarden, den 20 October 1845. JOH. MAIJER & COMP., *van Amsterdam.*

WINTER-BERIGT.

De Ondergeteekende maakt aan zijne geachte begunstigers en aan allen, welke hem met hunne gunst gelieven te vereeren bekend, dat hij wederom voorzien is van een rijk assortiment RUSSISCHE PELTERIJEN, en alles vervaardigt naar den laatsten smaak, alsmede alle defecten verbetert welke door mot zijn veroorzaakt. Verzoekt minzaam gunst en recommandatie; belovende alles te zullen aanwenden wat eenigszins tot genoegen kan verstrekken.

G. MINK, *Kleermaker en Bontwerker, op het Singel, 7de huis van af het Kleinzand te Sneek.*

BILLARTPARTIJ.

De Wed. E. J. VAN DER VEER, Kasteleinsche in de Kroon te Koudum, en eenige Liefhebbers, gedenken, zoo zich genoeg Spelers aanmelden, op Zaturdag den 25 October 1845, des voormiddags ten 11 ure, ten haren huize te laten Verbillarten:

Tot Prijs: *Eene fraaije ZILVEREN ZAK-TABAKSDOOS.*

En eene nader te bepalen *PREMIE.*

Beide vrij te vereeren.

NB. De Spelers worden uitgenoodigd zich vroegtijdig aan te geven.

Op een KANTOOR te Leeuwarden wordt verlangd een vlug JONGELING, niet beneden de 18 jaren oud, en in het administrative niet onbedreven. Adres met franco brieven, geteekend L, bij den Boekhandelaar W. EEKHOFF, te *Leeuwarden.*

****** De Boekhandelaars *VAN DER MEER & VERBRUGGEN*, te Rotterdam, hebben uitgegeven en verzonden:

I. **AANHANGSEL** tot de Nederduitsche vertaling van **HET WEZEN EN DE GESCHIEDENIS DER HERVORMING**, van Dr. *K. R. HAGENBACH*, bevattende eenige Gedeelten welke in die Vertaling waren veranderd of weggelaten, zoo als zij in het Oorspronkelijke voorkomen.

Dit Aanhangsel is aan de Koopers van het 10de Deel *gratis* afgeleverd.

Van het COMPLEETE WERK zijn nog eenige Exemplaren te bekomen.

De prijs der 10 Deelen, met het Aanhangsel, is *f* 34,70.

II. **DE WEG DES HEILS.**

CHRISTELIJKE OVERDENKINGEN, naar het Hoogduitsch van Dr. *A. THOLUCK*, Hoogleeraar te Halle. *Twee Deelen compleet*, met TITELPLAAT en fraai PORTRET van den Autheur. Prijs *f* 6.

Een boek vol Christenzin en Christelijk leven. Het bestaat in eene reeks van verschillende overdenkingen, allen naar eene of meerdere uitspraken der Heilige Schrift geregeld en bewerkt. Het is eene spijs voor allen die ware behoefte hebben, niet min aan geloof en godsvrucht, dan aan kennis en wetenschap.

Wie dit boek, met het oog onpartijdig op zich zelven gevestigd, leest en herleest, legt het wel nooit geheel onvoldaan ter zijde. Wij werden er op menige bladzijde krachtig door in het hart gegrepen; en dit mag wel het geval met ieder zijn, die met zich zelven niet geheel onbekend is en wil blijven. Daartoe diende aan THOLUCK, bij zijnen vromen zin, zijne diepe menschenkennis. Hij treedt daartoe in menigen schuilhoek van het hart, waarin men zich anders zoo gaarne en zoo ligt verbergt.

In het gansche boek heerschen, bij eenen lossen, ongedwongen, dikwijls krachtigen en keurigen stijl, licht en warmte. Overal wordt uit het hart tot het hart gesproken. (RECENSENT 1845, no. 3).

TER LEEUWARDER COURANTDRUKKERIJ.